

Salvem els rius

MANIFEST SALVEM ELS RIUS

Els cursos fluvials són un dels ambients de major importància ecològica, constituint l'hàbitat de multitud d'espècies, moltes d'elles en perill d'extinció i de conservació prioritària. Els rius i rieres són l'hàbitat d'espècies tant importants com la llúdriga, el turó, la rata d'aigua, el blauet, la merla d'aigua, la tortuga de rierol o el cranc de riu ibèric, per citar-ne alguns exemples.

Els boscos de ribera, formacions forestals que acompanyen als cursos fluvials, són essencials per la conservació dels propis cursos fluvials i per al correcte funcionament de tot l'ecosistema. Alhora són veritables zones d'esponjament en cas de riuades. Quan el cabal és elevat, el bosc de ribera permet alentir la velocitat de les aigües, reduir l'erosió i, si s'han respectat les planes d'inundació, evitar que l'aigua sobreixi del seu espai natural. Totes aquestes funcionalitats permeten dissipar l'energia de l'aigua i dels sediments que arrossega i, per tant, que els béns materials i els personals es vegin menys amenaçats en cas d'episodis extraordinaris d'avingudes. Els fenòmens meteorològics extrems s'estan convertint en habituals degut al canvi climàtic, i per consegüent, cal garantir uns ecosistemes fluvials madurs capaços de minimitzar els seus efectes.

El boscos de ribera, a més a més, actuen de filtres de l'aigua, retenint els sediments i els contaminants, oxigenant l'aigua i regulant-ne la temperatura. En definitiva, garanteixen una bona qualitat hídrica. El cursos fluvials, a banda de constituir, per si mateixos, uns espais naturals d'un elevadíssim valor ecològic, tenen una funció molt important com a autèntics corredors biològics que vertebreren els espais naturals del nostre país, ajudant a una major connectivitat territorial, fet essencial perquè la fauna i la flora puguin ésser el més resilients possibles al canvis produïts per l'alteració en els usos del sòl i les conseqüències del canvi climàtic.

Malgrat la importància ecològica dels boscos de ribera o la seguretat que ens aporten, així com el fet que siguin hàbitats de protecció prioritària -molts d'ells protegits per la llei-, a Catalunya, de forma reiterada, s'han fet actuacions que els ha afectat molt negativament. Les últimes setmanes aquestes actuacions s'han intensificat de forma molt generalitzada i preocupant. L'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) està portant a terme actuacions d'eliminació i destrucció dels boscos de ribera i dels ecosistemes fluvials a molts rius i rieres del nostre país. Aquestes actuacions estan vinculades a unes suposades accions "d'urgència" arran dels efectes del temporal Glòria.

Amb el pretext d'haver d'actuar per solucionar els efectes d'aquest temporal s'estan eliminant, de soca-rel, molts boscos de ribera, transformant els rius i les rieres en uns simples canals de desguàs, desprovistos de tot rastre de vegetació, eliminant tot l'ecosistema fluvial. Espais tan importants com la riera d'Arbúcies, inclosa a la Xarxa Natura 2000, on hi havia una important verneda (hàbitat d'interès prioritari a Europa) han estat totalment arrasats i transformats en un simple canal per on passa l'aigua. Aquesta mateixa actuació s'està repetint a molts altres rius i rieres del país, per exemple al riu Tordera, al Ter, l'Onyar, el Francolí, el Llémena, al Llierca, al Fluvià, a la riera de Giola, etc.

Amb l'excusa de treure fusta morta acumulada per la riuades, es treuen molts dels arbres vius, actuant, sovint, en trams on aquesta suposada fusta morta era inexistent. Si el tema ja és greu per si mateix cal afegir que aquestes actuacions s'estan duent a terme en plena època de reproducció, just quan els boscos de ribera estan plens de nius i pollets, provocant-ne la seva destrucció.

El greu conflicte que està aflorant és degut a que durant anys s'ha construït en zones inundables, ocupant un espai que realment pertany als cursos fluvials. Pretendre protegir aquestes infraestructures netejant constantment les lleres dels rius, com si fossin jardinetes, no és cap solució, si més no a llarg termini. La manca d'una planificació de l'espai fluvial, amb una permisivitat que ha possibilitat que les lleres i les zones d'inundació siguin ocupades per activitats diverses o hagin estat edificades, és la causa real que ha provocat que les avingudes dels rius hagin causat mals i estralls sobre infraestructures i propietats privades. És necessari que l'Administració actuï amb visió de futur, talar arbres ara no representarà solucionar el problema, sinó una fugida endavant, a un futur on els boscos de ribera seran tan dèbils que deixaran de complir les seves funcions.

Davant dels últims fenòmens climàtics, en que els rius ens estan ensenyant quin és el seu veritable domini, cal que l'ACA els adapti a aquesta realitat física. I, per tant, caldrà actualitzar les zones de domini públic hidràulic, impedir infraestructures i edificacions dins les lleres fluvials, i preparar les zones d'inundabilitat perquè puguin rebre les aigües fluvials en propers períodes de crescudes sense provocar danys. D'aquesta manera estarem permetent així una major permeabilitat i que els rius puguin desguassar l'aigua sense haver d'anar sortejant tot allò que hem construït dins la seva llera. Enlloc de seguir aquests passos, però, ens hem dedicat a eliminar boscos de ribera, que són, justament, la garantia que ens permet minimitzar els efectes d'aquestes avingudes.

Les actuacions que està realitzant l'ACA estan provocant uns impactes ecològics de primera magnitud, afectant a espais naturals i espècies protegides per la llei. A més, resulten accions irresponsables, ja que la transformació dels rius i rieres en uns simples canals de desguàs augmenta el poder destructor de l'aigua. En futurs períodes d'avingudes es pot pronosticar que, en aquests trams on l'ACA està actuant, els efectes destructius de l'aigua poden ser molt més importants.

Per aquests motius, RECLAMEM:

1. **Que s'aturin d'immediat les actuacions que està portant a terme l'ACA en els cursos fluvials del país.** Que es depurin les responsabilitats pertinents, tant sobre les persones i càrrecs que les han autoritzat, com sobre els que les han executat. Caldrà també **que es portin a terme els treballs necessaris per restaurar els espais naturals afectats** per tal de recuperar els valors naturals que han estat eliminats.
2. **Que els rius, rieres i la resta de cursos fluvials siguin considerats espais naturals d'alt valor ambiental i essencials per la connectivitat ecològica** i, en conseqüència, siguin gestionats sempre amb aquesta premissa.

Cal revisar els protocols d'actuació per transformar la visió actual que l'administració fluvial té de les lleres. S'ha de revertir la concepció de considerar els rius i rieres com uns mers canals de desguàs d'aigua, i guanyar una visió dels cursos fluvials com a ecosistemes complexes, hàbitat d'espècies protegides i en perill d'extinció, etc. Lògicament, caldrà que es gestionin tenint en compte aquests aspectes.

3. **Que en les actuacions que es duguin a terme a les lleres dels rius s'apliqui allò que ja contempla la mateixa ACA en el seu manual de "Criteris tècnics per a l'execució de treballs de manteniment i conservació de les lleres públiques"** on s'esmenta que:

"Els treballs es realitzaran durant l'època en què no es pertorbin els períodes de reproducció de les espècies constitutives de l'hàbitat del sistema fluvial i protegides per la legislació específica. En concret, per a la nidificació d'aus caldrà acotar les actuacions, sempre que sigui possible, fora del període comprès entre l'1 de març i l'1 d'agost".

A més a més, és del tot necessari que en les actuacions en les lleres fluvials hi hagi una direcció ambiental que en faci una supervisió prèviament i durant l'execució dels treballs, per tal de garantir la minimització dels impactes ambientals. Hem detectat una total mancança d'aquest seguiment en les actuacions que l'ACA està portant a terme.

4. **Cal que totes les actuacions que es plantegin realitzar dins les zones de domini públic hidràulic siguin sotmeses als tràmits d'informació pública** per tal que se'n pugui tenir coneixement i s'hi puguin presentar aquelles al·legacions o recursos que es considerin convenients. **També cal que aquestes actuacions es sotmetin al tràmit d'Avaluació d'Impacte Ambiental.** Cal fugir de l'actual opacitat en les actuacions que es porten a terme en les lleres públiques i garantir la deguda transparència i el compliment de la normativa catalana, estatal i europea.
Fa falta un canvi normatiu pel que fa a les actuacions dins les lleres públiques que es consideren urgents. En cap cas l'excusa de la urgència ha de comportar una manca d'informació pública, de transparència o del tràmit d'avaluació d'impacte ambiental.

5. **Que es revisin i s'actualitzin les zones de Domini Públic Hidràulic adaptant-les a l'actual realitat.** Cal evitar actuacions dins d'aquesta zona que puguin agreujar els efectes en cas de futures crescudes i avingudes dels nostres cursos fluvials.
6. **Que es realitzin les actuacions pertinents per restaurar les lleres dels rius i rieres, retirant totes aquelles infraestructures, com murs o esculleres, que encaixonen i malmeten els ecosistemes fluvials.** S'ha demostrat que aquestes estructures són un factor que augmenta els efectes negatius en cas d'avinguda, ja que encaixonen l'aigua i permeten així que aquesta agafi més velocitat i tingui més capacitat destructiva un cop es desborda.

Exposem la nostra preocupació per com s'estan gestionant les lleres dels rius i rieres a Catalunya. Per aquest motiu es crea la **Plataforma Salvem els Rius**, amb la voluntat de defensar una altra forma de gestionar els cursos fluvials. Estarem atents a les actuacions futures que es duguin a terme i, si fos el cas, les denunciarem a les institucions que pertoquin.

Podeu consultar tota la informació a: www.iaeden.cat/salvemelsrius/